

Latinská substantivní deklinace

- latina: 6 pádů (nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, ablativ)¹
- číslo: singulár, plurál
- **flexe duálu zanikla** (výjimka: *duo, ambo*)
- latina rozlišuje 3 rody: maskulinum, femininum, neutrum (gramatický rod odpovídá přirozenému rodu jen do určité míry)
- latinská substantiva jsou rozdělena do pěti deklinací
- podle hlásky, jíž je zakončen kmen substantiva se dělí kmeny podstatných jmen:

- **samohláskové**

1. **-ā** (I. deklinace: *fēminā*)
2. **-o** (II. deklinace: *lupo-, verbo-, agro-*)
3. **-i** (III. deklinace: *avi-, mari-*)
4. **-u/ū** (IV. deklinace: *cornu-*)
5. **-ē** (V. deklinace: *diē-, rē-*)

- **souhlásková**

- substantiva 3. deklinace (*trab-, rēg-*)

→ substantiva I., II., IV. a V. deklinace jsou samohlásková, substantiva III. deklinace samohlásková i souhlásková

- o zařazení do příslušné deklinace rozhoduje koncovka genitivu singuláru, která je:

u 1. deklinace -ae
u 2. deklinace -ī
u 3. deklinace -is
u 4. deklinace -ūs
u 5. deklinace -eī nebo -ēī

- skloňování probíhá tak, že se ke kmenu substantiva připojí pádové koncovky
- kmen substantiva se získá, jestliže se od tvaru genitivu singuláru oddělí pádová koncovka
- !!!! ve slovníku musí být vždy uveden genitiv substantiva
- za genitivem je pak zkratkou uveden rod substantiva

¹ Archaický instrumentál splynul s ablativem, archaický lokativ splynul s ablativem či genitivem.

Vzory pro skloňování substantiv

	1. dekl.	2. deklinace		3. deklinace		4. deklinace		5. dekl.	
	femina -ae, f.	servus -ī, m.	puer -ī, m.	verbum -ī, n.	lex legis, f.	carmen -minis, n.	ūsus -ūs, m.	cornū -ūs, n.	rēs rei, f.
Singulár									
Nom.	femin-a	serv-us	puer	verb-um	lex	carmen	ūs-us	corn-ū	r-ēs
Gen.	femin -ae	serv-ī	puer-ī	verb-ī	leg-is	carmin-is	ūs-ūs	corn-ūs	r-eī
Dat.	femin -ae	serv-ō	puer-ō	verb-ō	leg-ī	carmin-ī	ūs-uī	corn-ū	r-eī
Ak.	femin am	serv-um	puer-um	verb-um	le-em	carmen	ūs-um	corn-ū	r-em
Vok.	femin -a	serv-e	puer	verb-um	lex	carmen	ūs-us	corn-ū	r-ēs
Abl.	femin -ā	serv-ō	puer-ō	verb-ō	leg-e	carmin-e	ūs-ū	corn-ū	r-ē
Plurál									
Nom.	femin -ae	serv-ī	puer-ī	verb-a	leg-ēs	carmin-a	ūs-ūs	corn-ua	r-ēs
Gen.	femin -ārum	serv-ōrum	puer-ōrum	verb-ōrum	leg-um	carmin-um	ūs-uum	corn-uum	r-ērum
Dat.	femin -īs	serv-īs	puer-īs	verb-īs	leg-ibus	carmin-ibus	ūs-ibus	corn-ibus	r-ēbus
Ak.	femin -ās	serv-ōs	puer-ōs	verb-a	leg-ēs	carmin-a	ūs-ūs	corn-ua	r-ēs
Vok.	femin -ae	serv-ī	puer-ī	verb-a	leg-ēs	carmin-a	ūs-ūs	corn-ua	r-ēs
Abl.	femin -īs	serv-īs	puer-īs	verb-īs	leg-ibus	carmin-ibus	ūs-ibus	corn-ibus	r-ēbus

Dvě pravidla o skloňování – platná pro všech 5 deklinací

- pro feminina a maskulina platí, že vokativ je stejný jako nominativ, jedinou výjimkou jsou substantiva 2. deklinace zakončená v nominativu singuláru na *-us* (vzor *servus*).
- pro neutra platí, že nominativ, akuzativ a vokativ jsou vždy stejné
- všechna neutra mají v nominativu, akuzativu a vokativu plurálu zakončení na *-a* (*-a, -ia, -ua*)
- pro všechna substantiva platí, že dativ a ablativ jsou v plurálu vždy stejné

Cvičení

Přiřaďte substantiva k příslušné deklinaci:

substantivum

iter, itineris, n. = cesta

manus, -us, f. = ruka

oratio, -onis, f. = řeč, prosba

victor, -oris, m. = vítěz

amica, -ae, f. = přítelkyně

amicus, -i, m. = přítel

aqua, -ae, f. = voda

bellum, -i, n. = válka

corpus, -oris, n. = tělo

cura, -ae, f. = péče

dies, -ei, m./f. = den

exercitus, -us, m. = vojsko

hortus, -i, m. = zahrada

vir, -i, m. = muž

vox, -ocis, f. = hlas

vita, -ae, f. = život

saeculum, -i, n. = věk, století

rex, regis, m. = král

rosa, -ae, f. = růže

ratio, -onis, -f. = rozum, způsob

puer, -i, m. = chlapec

pax, pacis, f. = klid, mír

opus, -eris, n. = dílo

deklinace
